

**FITXA IDENTIFICATIVA****Dades de l'Assignatura**

Codi	33617
Nom	Iniciació a la lectura i a l'escriptura
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1304 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil	Facultat de Magisteri	3	Primer quadrimestre
1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-	Facultat de Magisteri	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1304 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil	13 - Aprendizaje de lenguas y lectoescritura	Obligatòria
1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-	13 - APRENDIZAJE DE LENGUAS Y LECTOESCRITURA	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
OLTRA ALBIACH, MIQUEL ANGEL	80 - Didàctica de la Llengua i la Literatura
PEREZ GIMENEZ, MONTSERRAT	80 - Didàctica de la Llengua i la Literatura

RESUM

L'aprenentatge de la lectura i l'escriptura és un dels objectius més importants de l'educació obligatòria i, en conseqüència, constitueix una matèria en què s'han de formar adequadament els estudiants de Magisteri.

Amb aquest objectiu, l'assignatura comença amb un recorregut històric sobre l'evolució que hi ha hagut entorn de la necessitat social de l'ús de la lectura i l'escriptura fins arribar al moment actual.



L'estudi dels mètodes d'ensenyament que han estat presents en la nostra cultura complementa aquesta visió; el currículum oficial proporciona el plantejament i els elements que les instàncies educatives consideren adients per a respondre a les necessitats individuals i socials de la nostra època en relació amb la llengua escrita.

S'aprofundeix en el coneixement dels conceptes de lectura i escriptura, en la necessària interacció entre ambdues capacitats, en la identificació de les dificultats d'aprenentatge l'avaluació, entre altres temes. La proposta didàctica per a l'ensenyament-aprenentatge de la lectura i l'escriptura es formula des d'una perspectiva àmplia en què es consideren les propostes teòriques i pràctiques vigents en l'estat actual de coneixements. Es proporcionen estratègies i recursos per a l'ensenyament-aprenentatge del sistema alfabètic d'escriptura i dels aspectes textuais propis d'un enfocament comunicatiu i funcional. Tot, dins de la consideració de l'escola inclusiva i plurilingüe que la societat requereix.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

- Una competència lingüística i comunicativa suficient, oral i escrita, corresponent al nivell C1 del Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües, en les llengües oficials.
- Capacitat delaborar discursos orals i escrits en la llengua en què simparteix lassignatura de forma coherent i adequada a l'àmbit acadèmic.
- Habilitats bàsiques en informàtica i en recuperar i analitzar informació des de diferents fonts bibliogràfiques i informàtiques.

COMPETÈNCIES

1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-

- Expressar-se oralment i per escrit correctament i adequadament en les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Utilitzar amb solvència les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eines de treball habituals.
- Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació familiar i escolar: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles; canvis en les relacions de gènere i intergènere; multiculturalitat i interculturalitat; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible; i també promoure accions educatives orientades a la preparació d'una ciutadania activa i democràtica, compromesa amb la igualtat, especialment entre



homes i dones.

- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Reconèixer la identitat de cada etapa i les seues característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.
- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per a poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.
- Conèixer el currículum escolar de llengua i lectoescriptura d'aquesta etapa.
- Conèixer les teories sobre l'adquisició i el desenvolupament dels aprenentatges corresponents a la llengua oral i escrita.
- Afrontar situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multilingües.
- Reconèixer i valorar l'ús adequat del llenguatge verbal i no verbal.
- Comprendre el pas de l'oralitat a l'escriptura i conèixer els diferents registres i usos de la llengua.
- Conèixer el procés d'aprenentatge del llenguatge escrit i el seu ensenyament.
- Afavorir les capacitats de parla i d'escriptura.
- Conèixer i dominar tècniques d'expressió oral i escrita.
- Conèixer el procés d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura i el seu ensenyament.
- Conèixer i utilitzar adequadament recursos per a l'animació a la lectura i a l'escriptura.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum de forma globalitzada mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents en els estudiants.
- Conèixer les fonts bàsiques de la investigació en el camp de la didàctica de la llengua i la literatura i identificar-hi l'objecte i la metodologia utilitzats.



RESULTATS DE L'APRENTATGE

En acabar aquesta assignatura l'estudiant ha de ser capaç de:

- Analitzar críticament el currículum i la seua aplicació en els materials didàctics per als diferents cursos de l'Educació Infantil.
- Fer propostes didàctiques tenint en compte les relacions existents entre la llengua oral i l'escripta i, també, entre la lectura i l'escriptura.
- Seleccionar els continguts d'aprenentatge adequats al nivell dels alumnes, als seus interessos personals i socials.
- Crear una aula on hi haja presència de la llengua escrita de manera diversificada.
- Fer propostes didàctiques en què s'usen textos escrits adequats per a l'etapa d'Educació Infantil, tot integrant els mitjans de comunicació i les TIC.
- Disposar de recursos, estratègies i materials adequats per a la iniciació al coneixement del sistema d'escriptura alfabètic.
- Detectar les dificultats d'aprenentatge i dur a terme adaptacions curriculars individualitzades.
- Portar a terme una avaluació formativa i contínua de l'aproximació a la lectura i l'escriptura de l'alumnat i, igualment, dels processos d'ensenyança-aprenentatge implicats.
- Utilitzar l'espanyol i el català, en les seues manifestacions orals i escrites, atenent a la correcció normativa, a la coherència i a l'adequació als registres formals del llenguatge.
- Saber emprar una grafia legible i adequada com a model per a l'alumnat.
 - Planificar i realitzar investigacions senzilles, centrant-se en el desenvolupament dels alumnes i en els processos d'ensenyança-aprenentatge implicats.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Evolució de l'ús social de la llengua escrita i del seu ensenyament.

- 1.1 Les necessitats socials i culturals en el curs de la història. Els gèneres textuais i la seua evolució. Els mitjans de comunicació i les TIC.
- 1.2 Canvis en el concepte d'alfabetització.
- 1.3 Mètodes i autors més rellevants en la història del nostre sistema educatiu.
- 1.4 La lectura i l'escriptura en el currículum d'Educació Infantil.
- 1.5 Comunicació i signes convencionals: l'ús de la llengua escrita i el sistema d'escriptura.
- 1.6 La lectura i l'escriptura: dimensions implicades.

2. L'ús de textos escrits

- 2.1. L'entrada dels infants en el món del llenguatge escrit.
 - 2.1.1 Activitats per al reconeixement de textos i per a una aproximació al seu ús.
- 2.2 La producció de textos escrits
 - El pas de l'oralitat a l'escriptura. Complexitat del text i nivell dels aprenents.
 - El dictat a l'adult.



- El procés de producció. El text per a ser escrit i les reformulacions.

2.3 La comprensió lectora

- Fases de la lectura.

- Aspectes i processos de l'acte lector. El model interactiu.

- Estratègies de desenvolupament.

2.4 Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge. Autoregulació de l'alumnat. Detecció de les dificultats d'aprenentatge.

3. La iniciació a l'aprenentatge del sistema d'escriptura

3.1 Fases de l'aprenentatge.

3.2 La consciència fonològica.

3.3 Els tipus de lletra i la grafia.

3.4 Activitats i recursos. Estratègies d'intervenció del docent.

3.5 Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge. Autoregulació de l'alumnat. Detecció de les dificultats d'aprenentatge.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Estudi i treball autònom	67,00	0
TOTAL	112,00	

METODOLOGIA DOCENT

Per a aconseguir els objectius que es planteja aquesta assignatura, s'emprarà una metodologia activa que fa imprescindible la implicació de l'alumnat. Es fomentarà un acostament crític als diversos postulats teòrics que s'aportaran sense excloure les exposicions magistrals que la matèria pot exigir.

La pràctica acadèmica en aquesta assignatura s'estructura en diversos nivells:

Activitats presencials (40% del volum total de treball)

1. Classes teoricopràctiques (30%)

Classes presencials teoricopràctiques en les quals es treballaran els continguts de l'assignatura, es debateran i faran activitats utilitzant distints recursos docents: classes magistrals, seminaris, tallers, grups de treball, etc.

Les orientacions i materials necessaris per al desenvolupament d'aquestes activitats es facilitaran als estudiants bé en les sessions presencials, bé a través del servei de reprografia o des de l'aula virtual.



2. Treballs en grup (5%)

La realització de treballs té com a finalitat destacar la importància de l'aprenentatge cooperatiu i reforçar-ne la individual. La defensa d'aquests treballs podrà ser individual o col·lectiva i es podrà fer a l'aula o en tutories i seminaris amb audiències reduïdes.

3. Tutories (5%)

Les tutories individuals i col·lectives serviran per a coordinar als estudiants en les tasques individuals i de grup, i igualment per a avaluar tant els progressos individuals com les activitats i la metodologia docent.

Les tutories també s'utilitzaran per a fer un seguiment de l'expressió oral, imprescindible per a aprovar l'assignatura.

Activitats no presencials (60% del volum total de treball)

4. Estudi i treball autònom (60%)

El model de la persona docent com a investigadora a l'aula centra l'activitat individual de l'estudiant en la formulació de preguntes rellevants i en la recerca, l'anàlisi, l'elaboració i la posterior comunicació d'informació. En aquest sentit, es plantejaran treballs individuals i altres de naturalesa cooperativa, tots ells orientats, supervisats i avaluats pel professorat.

AVALUACIÓ

En finalitzar el curs, l'alumne haurà de ser capaç de:

- Reflexionar sobre la lectura i l'escriptura considerades com a objecte d'estudi.
- Demostrar el nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements, habilitats, estratègies, tècniques, etc. específiques de la matèria i pròpies d'un futur mestre.
- Demostrar una competència lingüística i comunicativa, tant oral com escrita; en aquest aspecte l'avaluació serà contínua.
- Expressar-se de forma adequada oralment i per escrit, en situacions formals.

Per a l'avaluació final del curs, es tindrà en compte:

- El nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements i habilitats específiques de la matèria.
- El domini de mètodes, tècniques i altres capacitats i destreses pròpies de l'estudiantat de Magisteri.
- L'actitud cap a l'assignatura i el respecte a les companyes i companys, l'assistència almenys a un 80% de les classes i la participació en elles, l'interés i la constància per a aconseguir una progressió positiva, i la capacitat per a treballar en grup.
- La competència lingüística i comunicativa de l'estudiant, tant oral com escrita, en relació amb el nivell C1 del Marc Europeu de Referència, especialment de la llengua en què s'imparteix l'assignatura.

L'èxit d'aquests criteris s'observarà mitjançant proves com les següents:



- Amb caràcter general, es farà una prova escrita, amb un valor entre el 40% i el 60% de la nota final. Serà imprescindible tenir aquesta part aprovada per sumar les altres dues.
- Realització de treballs orals i/o escrits, individuals i en grup.
- Assistència, participació i realització d'activitats d'aula.

Les pràctiques grupals d'aula només podran ser lliurades en el moment de la seua realització. En les proves i treballs escrits, es tindrà en compte la presentació i una cal·ligrafia adequada per a un futur docent, i igualment la correcció ortogràfica, lèxica i gramatical, i els aspectes referits a adequació, coherència i cohesió del text. En les proves i treballs orals, es tindrà en compte la correcta expressió en la variant oral formal de la llengua emprada. En aquest sentit, s'aplicaran els criteris que estableixen les unitats docents de Català i Espanyol. La llengua en què s'imparteix l'assignatura serà la que l'estudiantat ha d'usar a classe i en tots els instruments d'avaluació.

La nota de la primera convocatòria s'obtindrà a partir de la mitjana ponderada de la prova escrita i els treballs de classe, sempre que es complisquen els altres requisits de l'assignatura. En la segona convocatòria es tindran en compte les activitats avaluable ja realitzades.

Les persones que no hagen fet un seguiment de l'assignatura i/o no complisquen els requisits mínims d'assistència i lliurament de treballs, podran optar a una prova escrita amb una nota màxima de 5.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Bigas, M.; Correig, M. (eds.) (2001). Didáctica de la Lengua en la Educación Infantil. Síntesis.
- Camps, A. (2004). La composición escrita: de 3 a 16 años. Graó.
- Carlino, P.; Santana, D. (1996). Leer y escribir con sentido. Una experiencia constructivista en Educación Infantil y Primaria. Aprendizaje/Visor.
- Cuetos, F. (2008). Psicología de la lectura. Wolster Kluwert.
- Dolz Mestre, J. et al. (2013). Producció escrita i dificultats d'aprenentatge. Graó.
- Fons, M. (1999). Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula. La Galera.
- Fons, M.; Palou, J. (coords.) (2016). Didáctica de la lengua y la literatura en educación infantil. Síntesis.
- González Manjón, D. (2015). El proceso de convertirse en lector. Perspectivas actuales sobre el aprendizaje inicial de la lectura. En J.Mata, M.P.Núñez Delgado & J.Rienda (coords. y eds.). Didáctica de la lengua y la literatura (45-72). Pirámide.
- Núñez Delgado, M. P. (2015). La comprensión lectora: aspectos teóricos y didácticos. En J.Mata, M.P. Núñez Delgado & J. Rienda (coords. y eds.). Didáctica de la lengua y la literatura (97-129). Pirámide.
- Ribera, P. (2008). El repte d'ensenyar a escriure. L'inici de la producció de textos en Educació Infantil. Perifèric.



Complementàries

- Artiga, A.(1986). El material escolar. Eumo.
- Colomer, T.; Camps, A. (1991). Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Rosa Sensat/Edicions 62.
- Cook-Gumperz, J. (Comp.) (1988). La construcción social de la alfabetización. Paidós.
- Correig, M. (1985). Primers passos en l'aprenentatge de la llengua escrita. Rosa Sensat/Edicions 62.
- Decroly, O. (1987). La funció de globalització i altres escrits. Eumo.
- Díez de Ulzurrun, A. (coord.) (1998). L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista. Vol. I i II. Graó.
- Ferreiro, E. y Teberosky, A. (1979). Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño. Siglo XXI.
- Freinet, C. (1972). Los métodos naturales. El aprendizaje de la escritura. Fontanella/Laia.
- Freinet, C. (1974). El método natural de lectura. Laia.
- Hendrix, C. (1987). Cómo enseñar a leer por el método global. Kapelusz.
- Julià, T. (1995). Encetar l'escriure. Per un aprenentatge lúdic i funcional de la llengua escrita. Rosa Sensat.
- Maruny, L. et alii (1997). Escribir y leer, Educación Primaria: Materiales curriculares para la enseñanza y el aprendizaje del lenguaje escrito de tres a ocho años. Vol. I, II i III. MEC/Edelvives.
- Montessori, M. (1984). La descoberta de l'infant. Eumo.
- Sánchez Rodríguez, S.; Alonso-Cortés Fradejas, M. D. (2012): Aprendizaje inicial de la lengua escrita: prácticas docentes y conocimientos de los alumnos. Cultura y Educación: Revista de teoría, investigación y práctica, 24, 1578-4118.
- Santolària Òrrios, A. (2015). L'ensenyament de la producció escrita mitjançant gèneres textuais i seqüències didàctiques. Un estudi en Educació Infantil i Primària. Tesis doctoral. Universitat de València. Recuperat de <http://roderic.uv.es/handle/10550/48528>
- Smith, F., Dahl, K. L. (1989): La enseñanza de la lecto-escritura: un enfoque interactivo. Aprendizaje Visor/MEC, Madrid.
- Teberosky, A. <http://www.aprendetextos.com/>